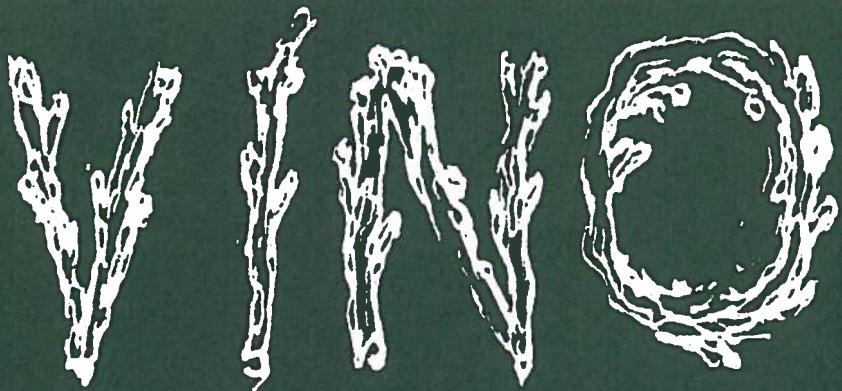

časopis pro současnou poezii

15

2 0 0 0

Autoři Psího vína **(15)**

Kristián Murný
Michal Šanda
Silvia Pagáčová
Petr Čermáček
Jozef Včela
Renata Vidnerová
Karol Maliszewski
Stanislav Ševčenko
Jerzy Grupiński
Simona E. Brandejsová
Jan Novák
Radim Kopáč
Roman Pekarík
Zofia Zarębianka
Miroslav Želinský
Petr Koubek
Dagmar Šťastná
Miroslav Maixner
A-leš Šakal
Jean-Bernard Charpentier
Bruno Thomas

B I B L I O G R A F I E

Jean-Bernard Charpentier, narozen 1947 ve Val de Loire, profesor filozofie, žije a pracuje v Paříži. Cestovatel a básník, písíci dlouhá léta do různých publikací: *Les Cahiers du Sens*, *La Porte des Poètes*, *La Bortavelle*. Některé jeho verše byly vysílány rozhlasem, jiné vybrány do happeningů (*Pocta José Martimu*, 1996). V nakladatelství Le Nouvel Athanor vydal v červnu 2000 knihu „*Les Aumènes Du Soleil*“.

Silvia Pagáčová, narodila se 25. 9. 1970 v Myjavě. Poéziu publikovala v *Dotykoch*, *Literárnem týždeníku*, *Slovenských pohľadoch*, *Pulze* a v *Literike*. Vo volnom čase maluje a zaobráva ŠAMANIZMOM.

Stanislav Ševčenko, ukrajinský básník a překladatel z češtiny a polštiny. Autor osmi básnických sbírek, řady časopiseckých a knižních překladů, mj. dvou antologií ze současné polské poezie. Vzděláním inženýr-informatik, redaktor rádia Kijev, pro které připravuje scénáře literárních a kulturních pořadů.

Renata Vidnerová (nar. 1965 v Praze). Absolvovala gymnázium, 1990-1995 studovala Konzervatoř Jaroslava Ježka (obor tvorba textu a scénáře). Spolupracuje s divadlem, píše povídky a eseje.

Zofia Zarębianka, básnířka, literární kritička. Publikovala mnoho básní, recenzí a článků v časopisech. V tisku: *Zakorzenienta Anny Kamienskiej* („Zakorzenění Anny Kamienské“). Žije a pracuje v Krakově. Překlad pochází ze sbírky *Wyrwane z przestrzeni* („Vytřžené z prostoru“, 1996, Krakov).

psi.vino@volny.cz

Abych byl upřímný, po minulém PV jsem to chtěl zabalit. Výtvarně bylo sice zajímavé, ale obsahem řídké. Ostatně nikdo o nás nikde nezavadil ani slůvkem. Takový básnický druhák... Navíc jsem v podzim ztratil asi měsíc nemocí, takže jsem ani nemohl pořádně udělat korektury.

Jaká je tedy perspektiva Psího vína? Příští rok mně bude šedesát let a už dávno nemám potřebu vydávat časopis jen proto, abych ukájel své ambice. A brát to jako službu?

Jenže jak začaly docházet příspěvky do 15. PV, které leží před Vámi, velice jsem ožil. Dokonce se domnívám, že obsahem původní básnické tvorby můžeme s klidem konkurovat našim lesklým literárním revuím. Možná, že mně některé básníci budou vycítat, že Kristián Murný dostal v časopisu hodně prostoru a že záznam z hovoru mezi vězni až zas tak poezie není. Ale „km“ je ve výkonu trestu a já jsem dal přednost autenticitě. Michal Šanda, který následuje, je tentokrát Murného protipól. I tím, jak až *lartpourlartně* si hraje s jazykem našich předků z devatenáctky (myšleno století). Z Čermáčka mne tu a tam zamrazilo. Libíly se mně též verše Jozefa Včely se svou o krajobosí (*Punk dedinu obchádza*). Koneckonců přečtěte si na toto téma Ivo Haráka: Ve statí *Dvě z provincie* o básnících Josefu Čejkovi a Erwinu Kukuczkovi s pomocí Rudolfa Matyse tam říká, *jak je dobré mít v sobě prázdný, zvnějšku nezablcený prostor*. Další z potěšujících záležitostí je také klubající se „družba“ s pařížskou revuí „*Les Cahiers du Sens*“. O Psím vině tam vyjde medailon, my jsme si od nich vypůjčili článek o italské poezii *Andělé s asfaltovými křídly*. Možná, že ne až tak objevný, ale zato rozšiřující naše italské obzory.

A to jsem se ještě nezmínil o Janu Novákovi s jeho *sebeironizujícimi přeslapy představ*, které jsou půdou pravdy, a to jsem se taky ještě nezmínil o dalších autorech, kteří se do Psího vína prostě nevešli.

Takže jak dál? Redakce Psího vína, časopisu pro současnou poezii, přeje všem čtenářům a básníkům kolem této samorostliny se sdružujícím hodně sil v nastávajícím století. Sobě pak hodného sponzora - a nemusí být ani abstinent a nekurák.

Jaroslav Kovanda

Kristián Murný

Bílá a černá vždy na přeskáčku
a jen rohama se dotýkají
To je život
Komu by záleželo na pár fotkách...

Čím víc teď mlčím
tím zoufaleji volal jsem Ji
dřív

Byl jsem králem na D3
taký střelec s dobrým koněm
a těch dam...
...ani nemluvit

Jo
pěkně jsem to uměl roztačet
Jako pásy ze žlutých negativů
a ty mi vlastně i zbyly

Expozice
kompozice
pak cvak

a teď jsem tady...

km

Hej chábr!

-No?

Tak co, pojedem spolu ten kolchoz?

-A co dáš?

Já mám dvě bedny kulatých, dutinky, řádky klepky a kontakty.

-To si jako myslíš, že mám na čele napsáno „Opravy šicích strojů“?

Takže ne, jo?

-Takže opravdu ne!

No hej, mi neser! Pustim ti dvojku na bradu...

-...si pouštěj závodně, co, do mých majetků se neser!

Hele, kundičko, jaký máš číslo, že si tu takhle vyskakuješ?

-Na takovýho mi stačí vždycky. Seš politik, ale na mě to nezkoušeji!

Tak se výkuř. Neboj nic, ještě si promluvíme.

-Komu vybrožuješ, ženo?

Di do prdele, zasrané Švéde! Břlej.

Čaves křapíci, kam deš? Hele křápo, ty vole, ty máš kurzovní pídalá, za kolik je protočíš?

-Nejsou na prodej.

Tak mi je aspoň puč, ukážu je chábrovi.

-Co. Vidíš tu někde cedulku toxickej odpad, nebo čínská polívka? No myslím tady na čele?!

Hele cárchno mam kšeji, supr biznys, na přibyláku je novej maník. Má majetky a to je tu teprve tejden. Sjedem na něj intrik.

-Seru. Ty si na trestníáku, ale já to hrnu na půlku. A potom. Nikdy nevíš, kdo tu za kym stojí. Těch, co mu moblo nabídnout ochranu už moblo bejt deset. A všichni by tě zmačkali jak papír vod sekány.

Dyl' je tu tejden, vole. Je to džuva. Bude platit.

-Do toho mě netahej.

Srabe...

-Di pičo. Vynádám z tebe baterky, že tě nikdo neroztlaci.

Co sem řek, se nešíl. Ty si politik, to já vim. Ty to tu pinkáš jinak, politika.

Zdar pánové. Tak už sem to podal.

-Ty vole, fakt, to už máš půlku?

Pičo, já tu motám už devatenáctej metrák. Dyz mi koukneš na záda, mám tam inventarní číslo.

-Inventární?

Jo inen...hele, cárchno, jak to ted' je u půlek, pouští se jedy? Mám v kartě téčko jako piča.

Už jsou termíny na příští měsíc? Prej dvaadvacátýho?

-Hele, já nevím, voni nám to ted' vůbec nedávaj.

Na koho to pinkáš? Kdo by to už měl vědět líp než cachař?

-Fakt, byl s tím průser. Kluci to kolikrát vědí od vychouše dřív než my.

Hi, Honza!

-Aaaa, my black friend! Co děláš, ty černá afričká hubo?

Ty pičo, mu rozumíš? Africky?

-To je anglicky...

Dyl' je černej jak kundy.

-To neřeš, prostě umí anglicky.

Tak se ho zeptej, jestli mi nedá řákovu gandžu, má přece řáky hůlo, ne?

-To se ptál nebudu. Kde by to asi vzal?

Za co tu je?

-Nevím, podvod v bance, kreditky a miliony, znaš to.

Pičo.

-Honza...

-Please brother, I haven't time for you, I must work.

-OK Honza, zítra uvidimes, čaou.

-Cos mu říkal?

-Ale nic, řáky kšefty

Cau kámo, něco bych měl, můžeš?

-Normálně mluv, ten je gut.

Pod' stranou vole...

-Ch. Zase parlament. Tak to vyklop.

Hele, mám nějaký hotovky a potřebuju je probudit za kávu a kulaty.

-Kolik toho máš? Mohl bych ti to s někym...

Tak pětiklístě, hele, bedna červených de do tebe.

-Kolik toho chceš?

Šest beden a půlkilovku.

-Si blázen? Znáš kurz? Tady už dávno hotovky nemaj cenu. Všechno je na plachty. Když dostaneš pět beden a kávu, budeš rád.

Píčo, fakt?

Jo, fakt.

Tak jo, večer po sčítáku.

-Hele, dneska je dobrá služba, tak budu po sčítáku cvičit, příd' před koupáním.

Budeš to mít?

-Jasně, vole. Hele už musím. Ještě mám na režimu ztrátlák řádkyho vola. Musím mu napsat novou stravenku.

Tak zkuř.

-Cau.

FROGY!!!! - Honzo, jseš to ty?

-Odkud mě znás?

Ty vole, z Pejru ne?!

-Ty pičo, Harry, já tě vostříhanýho nepoznám, kundo, kdy jsi přijel?

V úterý, zdravil jsem tě, ale tys mě neviděl.

Jo.

Hele Frogyn, mám tu docela peklo.

-Proč?

Pičo, dělám koně, funguju jak 4x4.

A co, seš snad řákej prcačkář? Kundo, zajdu za Kápečkem! Mí chábři žádný džuvy dělat nebudou, nech to na mně.

Dík, máš to u mě.

Jo, já se stavím, počkej, mám ještě vyřizování. Já se na ten zkurnenej režim snad nedostanu, Péťo, Péééélo!!!

No?

-Hele, kámo, jak to máme s příďavkama na příští měsíc?

No, máš to zaplacený do čtvrtého, ne?

-Jasně, já jenom abys se mnou počítal i na příští měsíc, zase čtyři bedny červenejch?

No jasně brácho!

-Tak se stav!

Caudy.

-Velitel, dobrej. Potřeboval bych na režim, mám tam mít napsané ztrátlák řádkyho Rusáka, musím mu napsat novou stravenku.

Jo podle...

X X X

No

buď to jde

nebo je to sen

Zrzavý sen v pološerém nadránu oplzlých sentimentů

Je nás šest

a to jen proto

že máme šestí

Neuvěřitelně netvarovatelný podhlavník
mi už dvěstěčtrnáctý den kurví krční páteř

Patnáct je hůř

samořejmě při stejně vzduchové kubatuře
A tak se čas od času jedním okem ujišťuje

o svém vlastním probuzení
ještě před budíčkem

Párek buzerantů už si to rozdává na 69

Je něco před páťou

nikdo je neruší

každý normální mukl

se v tuto dobu pokouší urvat
posledních klidných pár minut

Minut někde jinde

Na díře si zase jeden idiot uříznul
špičku penisu

To je docela vostry

Musel to pižlat na čtyrykrát

Měl sklo z rozbitýho okna

Byl dost sklepanej
tak nevěděl o sobě

Prej byla všude krev

jeden bachař se málem poblíž
a když hledali toho žaluda

ten Ukrajinec něco dozvejkal a rychle spolknul

Jo

Někdy je tu legrace

Tomu menšímu buzikovi jsem rozobil hubu

Pokazil mi celej den

Prej venku nebyl

ale tabák je tabák

a trest utíká pomalu

bez ženský a bez cigára...

To řekl Belmondo v jednom filmu

Jo

Někdy je tu legrace

X X X

Žížalou

celý život polykající shnilou zem

cizí trus

a někdy i vlastní sračky

Jeřábem

sedícím na svém hřadle

ztraceným

ve vnitřním světě sřemhlavých pádů

útoků

a teplovzdušného stoupání

Myslí

jež je vězněna smrtelnou schránkou těla

Zcela

polapen metafyzickými souvislostmi

Vlnou neznámých emocí

Fosforovým

pomerančem...

km

km

Michal Šanda

Jářku.

„Kde je šátek,“ praví Stopecnová, paňmáma od Stopecnů od Boubína.

„Měl jste mi pantáto obstarat u Storcha v magacínu šátek s modrými puntíky, co jsem si vyhlídnula při svatojiřské pouti.“

Pantáta Stopecem rozkročen mezi veřejemi ukáže na koš na podlaze v síni:

„Zelí jsem koupil, salámu libru.“

„Kde je můj šátek?“ vece Stopecnová, otevřevší mašlí převázanou kartónovou škatuli, „a čí jsou ty fusekle.“

„Bavlnkou zalátané.“

„Čí jsou?“

„Od uzenáře šel jsem k zelináři.“

„Můj šátek!“ zuří Stopecnová.

„U zelináře potkal jsem vetešníka Boušu. Má m pro nich Kauf, povídá Bouša.

V regále za kasou výštosované měl zátoky od sodovek, 60 halérů za kus. Nebo všecko sakum perdum za 4 koruny.“

„Zátoky,“ pokrčí Stopecnová resignovaně rameny.

„A tu si povšimnu fuseklí!

I vy ferino, co se zátkami, však teplé fusekle na zimu šiknou se lépe nežli šátek, Boušovi já řku.“

Vejminkář Stolka na zápraží.

Z náprsenky u vesty vyndá meršánku, profoukne troubel a tabákovou močku nechá skanout na ošlapaný bulížník. Má-li přijít změna povětrí jako dnes, co podsaditý poník s hřívou barvy medu lesních včel kopl jej v maštali, jizva pobolívá. Na řetězu táhnul kanón, bůh sud' které už armády. Krajem jich prošlo. Za krajáč sádla a pecen chleba byl poník jeho. Pod střechou kovárny jiřička blátem dolepila hnízdo. Od výhně ozývá se tlukot hamru, ržání Stonkova šimla a hartusení kováře Stoupy. Lepší chleba než Anežka neupeče žádná. Nebo nebožka Marie? Bůh sud'. Chalupou jich prošlo, jako tuhle Stolperova Hanka. S nůží kráčí kolem kapličky k faktorovi do Oldřichova.

„Pozdrav pámu, dědo.“

„Až na věky.“

Vejminkář Stolka sáhne pod lavici a smočí běloskvoucí knír ve džbánu piva. Válka s Turkem to určitě nebyla. To by ti frankrajchský artilériisti nešprechtili rukama. Troubelí meršánky si poklepe na čelo. To dá rozum, Anežko.

Dnešní léto vydařilo se nad očekávání.

Otevřeným oknem do blahodárného chládku hostince U ampezánu vlétna masařka, prolétne lokálem kolem pípy a usedne na mucholapku.

„Z mucholapky neplatíjí,“ upozorní bednáře Vendelína Stolperu hostinský Stopfer. Na plovárně Barunka Stožická zanoří řadra v prouhatých monokinách do zrcadlolesklé hladiny.

„Cecíky co angrešty,“ vzdychně účetní Stonava.

„Čili srstky,“ vece pedantský učitel Storka.

„Pravda, osrstěná na lýtkách je po pantátovi, figuru ale –“ praví v záminku ku disputaci účetní Stonava, to skládací lehátko na a ne se na něm pohodlně složit.

„Onen mosazný caplík nutno zaklíniti do ozubů,“ praví učitel Storka.

Účetní Stonava hmoždě se s caplíkem u opěradla lehátku zasní se a praví:

„A což teprv jak by dnešní léto se vydařilo, kdyby v Stoklasné Lhotě opravdu byla plovárna.“

„A ne pouze okřehkem zarostlý kačák,“ praví posmutněle učitel Storka.

„Krásný měli jsme sen,“ praví účetní Stonava.

„Plovárna!“ vzkřikne rozvášněný muchobijec bednář Vendelín Stolpera a za zády hostinského Stopfery masařku z mucholapky smete plácačkou na stůl.

„Plovárna!“

„Ještě tři plovárenské hladinky piva a griotku na mne,“ praví učitel Storka.

Skříp skříp skříp! skřípá

po lesní cestě trakař püllánka Storky plný šíšek a klestí. Ukolébán monotónním rytmem usne Storka v oka mžení, co rozhodne se zarezlou oj trakaře promazat, netuše, že právě trakařem přejel přes bludný kořán. Když procitne z dřímoty a zapne poklopec, z mláži šumící bor a na někdejší cestě, zaplevelené šlahouny ostružin, kolo trakaře vrostlé je do kmene statného buku. U studánky Vašek Stocheinger a Stopecnovic Bára s bandaskami v podřepu v borůvčí sbírají jahody na koláč.

„Chčijící Storka obžil! Chčijící Storka obžil!“ volají děti hlásky plnými děsu, prchajíce do vsi zvěstovat tu novinu.

Zrezivělá reklamní cedule na Kheblův patentní ledkovač skřipe v poledním vánku.

Prasečkář Stoll si do zahrady vynesl otoman. Ve stínu pod jabloní uvelebil se Stouračovic pes. Radní Stoniš podřímuje za pultem hokynářství. Na shnilém jablku v koruně usadil se včelí roj. Jablko těhou včelstva padá k zemi. Stoll vymrší se z otomana a prchá. Prchá Stouračův pes. Stoniš prchá. Soudkami mezi ploty prchá i kovář Stoupa, obsypán tisícem žihadél.

Tak tomuto v Chorouni říkají, že ve Stoklasné Lhotě to žije.

Silvia Pagáčová

Plač
môj sprievodca
môj súper
ked' sa lámem
akoby si bol niekto
ty pláč
ty čo sa voláš Plač
tak pláč

Dnes si rozrušený
nozdry býka sa rozširujú
a stáhujú
ťukám ceruzou
po starožitnom stole
a pozerám sa na drevo
/zvieratá si dnes privstali
možno mi nerozumieš/
varím ti kašu v svojej
malej dlani
a prikladám k nozdrám
býka ktoré sa rozširujú
a stáhujú

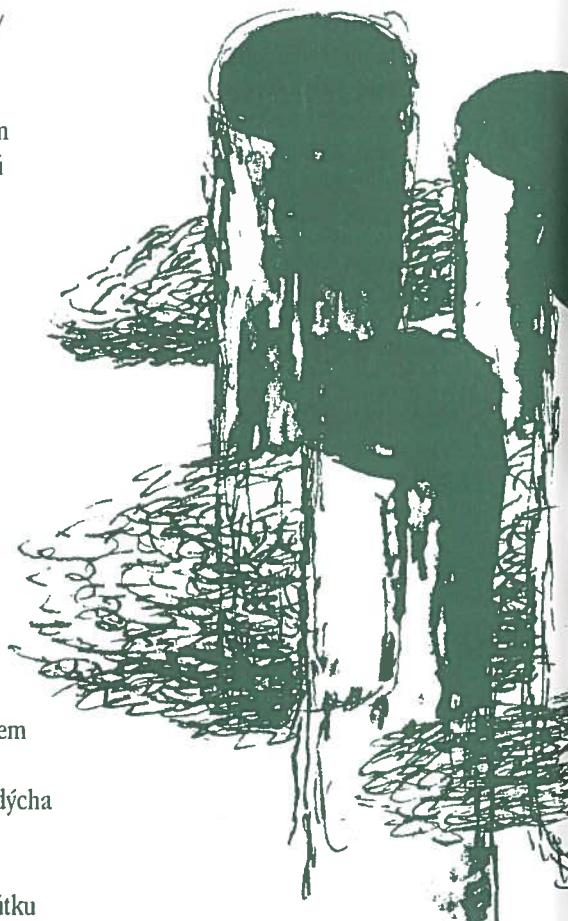
Len nedaj na špáradlá do zubov
na vidličky medzi prstami
na šípky hodené do natrhnutých
pol-handričiek

Ukazujem ti na hlavu - ťuk - ťuk

Sova je múdry nočný vták

Len nedaj na nalomené pol-okná
na poli-politúru
/ to sa zajakáva vlak /
daj si žužu
žúžleme, nemôžeme ša
smiať
cha !

Tenkým hláskom kladiem
svoj vlas na tvoj pupok
v tejto frekvencii sa nedýcha
plaňš tajomstvá
predbiehaš ma svojim
som zamurovaná v smútiku
tlčiem mak
v múzeu sa na mňa tlačia
renesančné steny
mám blok
bez písma
mysel' si hvízda

Petr Čermáček

Před stěhováním.

Bílý mráz.
Rozinky havranů.
Ještě pár dní
tu zůstanu.

Sníh šeří.
Nechce se překročit
odtátý půlkruh
u dveří.

Stále jen sníh.
Z papíru skládáš
květy.
Věším je ve větvích.

Havran v mlze.
Rytícký let.
Slunce je bílé
jak lůj na rtech.

Kočka jak řeč.
Dál než nejblíže.
Počká.
Až pak se olíže.

Teplo. Náhlý svít.
Věci.
Předtím i ted'
ostré jak linoryt.

(Out of the great being:
The willow leaf is shaking,
as my soul.)

Před bouří.

Srnek hledá pach
srny,
hlavu u země.
Obzor potemněl.

Jozef Včela

S vrecom sa nežartuje

Ideme kradnúť

Nakŕmme vrece českými strakáčmi

Pritom nám tma pomôže

Pritom nám tma dodá odvahy

S vrecom sa nežartuje

Ani s časom

Kým svitne bude vrece nakŕmené

Kým svitne bude klietka sýta

Obsah klietky sme výčarali

Pavlova Ves prikývne

Nepokradneš

A plot sa hrá na zákon

A zámka na psa

Vrece je preplnené hanbou

ktorá nemá dosť síl nakŕniť svoje vnútro
českými strakáčmi

Neodkladné

Prerazíme vrch

Železom

Pri samej zemi

A vylopatujeme

A prestáhujeme tam hradskú

Nech si pobeží

Od Smoliakov po Bobrovec

A neóny

Aby koč kráľovnej Alžbety nezablúdil

Ani herečky neodhodíme

Nasypú nám náladu do dlaní

A bude po štveraní

Po kopcoch

Aj koňom hintova uľavíme

Nespenia sa

Neunujú

Pripneme len ružu na klopú

Do úst psiarku

A v stužkách utopíme klobúk

A odkopneme strnisko

Ale najprv hradskú

Pre Betku

Popod Háj

Punk dedinu obchádza

V našej dedine sa žiadna móda dlho neohriala

Raz prišla z Anglicka a krátko žila na pleciach
bobroveckých manekínov

Druhý raz jej sestra priputovala na oplátku z Paríža
A dedina sa chválila prvou Parížankou

Potom prišiel havel

Každému si sadol za krk

A skvárko

Tomu sa len žilo v podlážke mokasínok

A budapeštianky s plhou päťou a smerovkami

Tie pobláznili pol dediny

A hubertusy

To bolo tóčo

Dodnes všetky nevykapali

Drdolu odpávala sláva

Aj ancúkom

Aj cylindrom

Spyšneli cvrkané saká

Aj šestnáštky

Tie ako k obedu potrebovali lyžicu

Potom pripochodoval oblek na gombík

Potom dvojradák

Potom stogombičák

Cvočky

Cvoci

Minisukienky

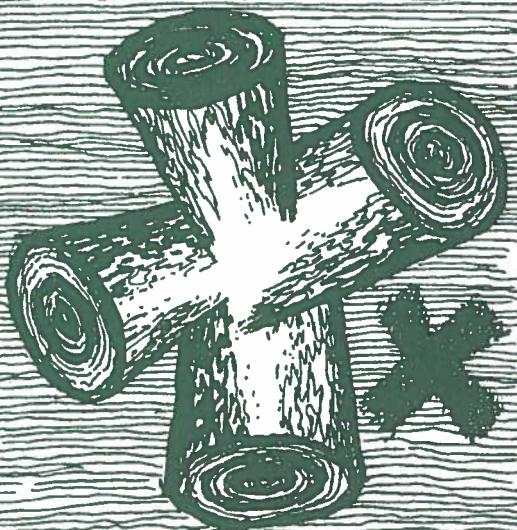
Priesvitné oné

Ale Punk dedinu obchádza

Aj AIDS

Aj šľak

Ale móda nikdy

Renata Vidnerová

...

Do zimy obutá
plouží se zahradou
tu duše člověka
svárlivá záhadou

...

Podél břehu spousta břemen
rozličných jmen
A k tomu myrta a máta
co matou den i sen

Den pták

Dnes nesl hlas ptáků
v sobě les.

A hles noci zmizel kam si pryč.
Světlo dne vláčí s sebou tmu
větvemi parku
den co den, větu za větou.

Západ slunce

Růžová
i zlatá
v obrazu obzoru.
A modř stříbrňatá
- modravý lesk ptáků.
Zář mizí touze zrát.

Halucinace

Šedý mrak duše mé
stoupá k pustevnám.
Chci jen tolík říct,
že tápu pustinou
stinných pustých míst,
kde nic
se mísi s vím.

Květ bílý

Bílý jas jasmínu
v tmu
láká nevinu.
Noc otupěla vůní.

Bílý a čistý
bez hlesu hledí
v samotu opuštění.

Karol Maliszewski

Chladný leden

Kašce a Jarkovi

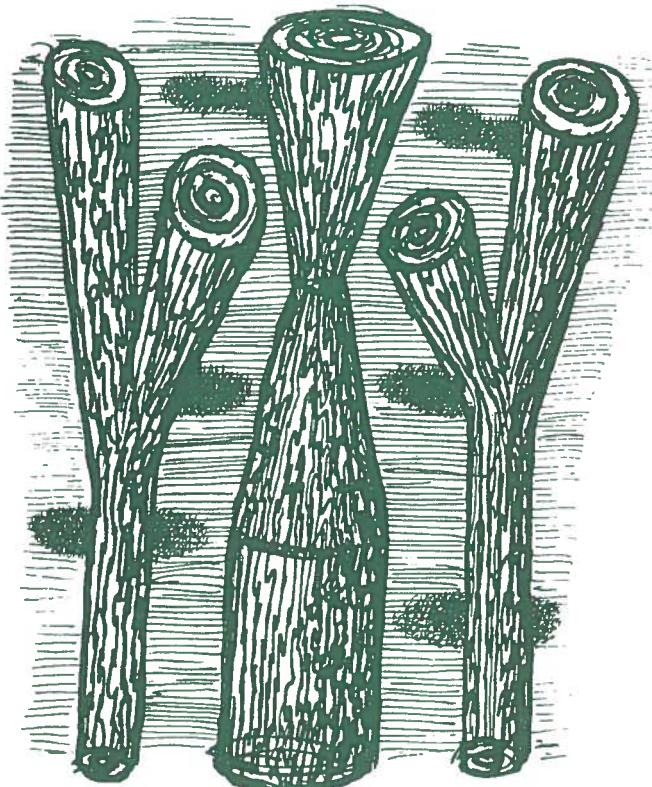
A zachvějí se perlivým smíchem
jinovatka z oplocení; já nevím,
kdo ty děti dělal
a s jakou pokorou. Jsou

na pahorcích: mezi stroj parní
vpadá křik nervní,
roztržená sanice. Z cesty, z cesty.
Z boku se sunou jako sledě.

Chtějí polámat nohy
chodci, jenž na chvíli zastavil:
haldu, řeku; ve scvrklý oblak
kaštan těžko vchází, rozspávaje obrok.

Vozy vyplňené uhlím
se sunou do hloubi údolí.
Puká srdce mrazu
nad kamenolomem: skřípot ocelového lana.

Z polštiny přeložil Libor Martinek

Stanislav Ševčenko

Nikdy není pozdě na lásku

Tam kde rybář sám loví dírou v ledu
Tam kde Dněpr zasypán je v bílém sněhu
Z mostu čteme zprávu velkým
Písmenem:

„Miluji Tě Táňo“

Zamilovaný, jistě mladý jak já kdys
Celou noc psal ten rukopis
Místo pera - pomohla lopata
Místo lampy - tvář měsíce kulatá

Velká slova - jako velký cit
Pro dívku jistě jako jaro mladou
Slova lásky - ledu začal půst
Tráva zpod něj začíná už růst!

Z ukrajinského přeložil Libor Martinek

Jerzy Grupiński

Štědrý večer

Stojí mi modelem k básni
ztěžklá zimní krajina
neprodýsně olepená
jak znamením života
mokrým sněhem

Kapří kyvadlo počítá ticho
vyhlížejíc první hvězdu
Ptáci stojí přibiti ke stromům
Muž nese zrcadlo
jak metaforu

Zemřelí
s námahou rozhruňujíce hroudu
vztyčují se pomýleni bílým
zrcadlením nad hlavou

Z polštiny přeložila Alena Debická

Simona Ester Brandejsová

(vzkaz *Sylvii Plath* na onen svět)

v pohodlí se předbíháme
avšak ve větině domácností a bytů
již nelze
putstí si jednoduše otravný plyn
obřadně rozložit deníky po kuchyňském stole
v Challengeru poslední básně
vystartovat prvním veršem nahoru (hle kosmos!)
lze snáz volit odhodlání
zúčastnit se opět ve svém *haute couture*
žel módní
přehlídky nejnovějších variací bolesti
ne pohodlně ani pro efekt
ale znova s vírou

jméno milého mého je Godot
v tomhle pokoji žiju s ním po celý život
červeň čalounů je tolik útulná
má postava útlá ospalá
ve vaně krev má

Hra o vášeň

(malý cyklus)

- co se dá zachytit ohlédnutím
vertikálou vlhkých linek
brázdících obličej?

co můžem pozdržet?

*

obracíš se po šlépějích
je zaváto
pláň beze stop

mé srdce tepe prvními kroky

*

ať mne vyvede vůle tvá
z hořící buše mé *husí kůže*
co bez tepla tebe trvá
drkotá...

*

áááach -
v ruličkách smíchu
nakrátko zdržme zapomnění
až se rozední

*

úrywek podoby -
a portrét nehotový

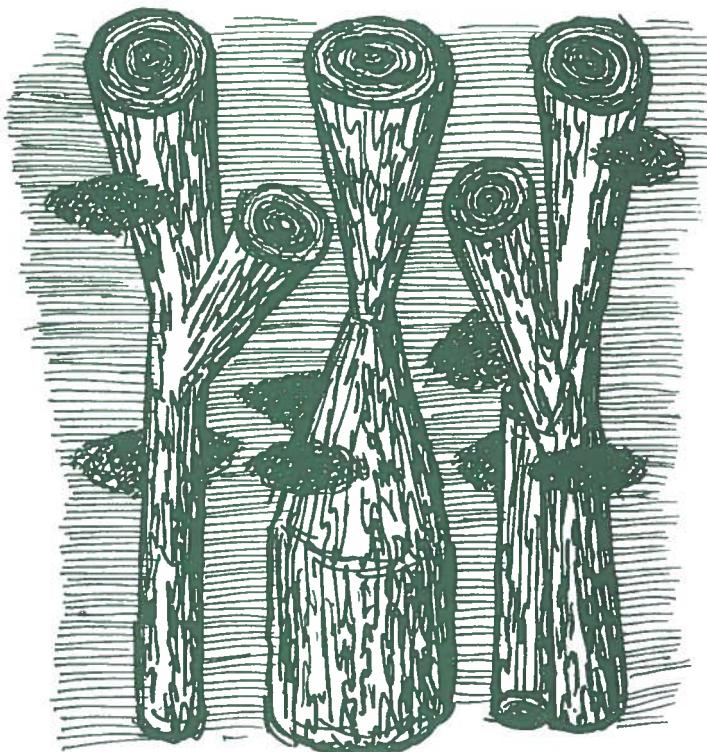
důvěrné rysy
vrostly do zdí a opadaly

vrátkými proměnami

*

nepřebolí
této noci

ona vždy
stíhá až k bdělosti -

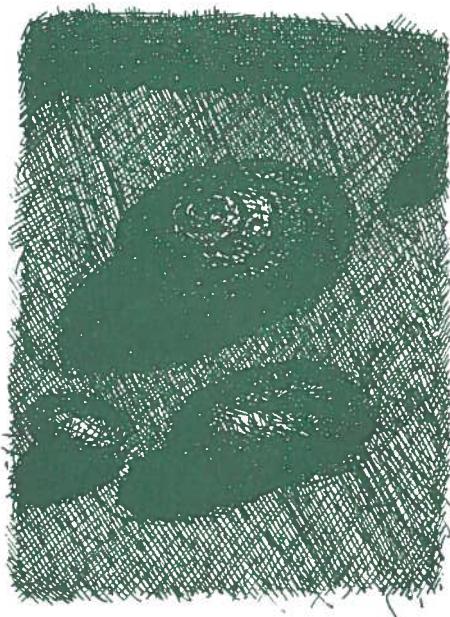

promenade, fialově růžová. po celanovi

na cestu k marsu, stejně na cestě
k marii. vyprahlost boží kůži od slaniny, a
na špek naše neztišená volba vesmíru

otlouká člověka pažravostí. podobně snow-
don /bilá/, s pery tělesnosti. vrací mu odvahu, bože
nepřilnavou na mastných čelech

– chryzantémy, paty andělů před pedikúrou
jsou trusem nebes, láskou sázivou mezi šarvátkami /:matka/
vyzáble lidoop, napínán na požár jejími kosticemi

james bond, jasně červená. po celanovi

za hranice – na hranici, u kůlu lidský
hlas. žhne tam, kde popel mlčí. při sčítání výsostný
toliko bůh, rohatý jak stepní ožran

neřekli jsme povzbudivé světlo
zvětralé zlo tezí i lavinou. psi chryzantém obracejí
boky svatyní, proti nám. plstěným a z celkoviny

– chryzantémy, zobák jesetera lituje v
jobově knize rovnodennosti. táta: než ti naserou na
hlavu, vyprázdní vrcholný jazyk vyprávění, cvak

Jan

escort žlutý, po celanovi

– s rozpuštěnými vesly atlantiku – ti
báječní vikingové! a zcistajasna grónsko, chryzantéma
severu. nadměrná láska její pátem kolonou

nezávisle žárlivost, mozol hrdiny na pěsti
veslařů. dělej jen svý, stárnutí je lež. duše utužená
alkami, zjevením na veslici

když, stárnutí jako dědictví. niterné
výhnanství, ale moři není co závidět. a její chryzantéma
jako každý zoufalý talent, masakr je růže

dark lapana, svítivě tmavě červená. po celanovi

člověk začíná vejci na špeku vidění
bůh s ležáky, s krhavou tlačenkou večera. předmět
doličný – pěst ve zpustlém žitě není modlitbou

– smiluj se se mnou. průkazný stonek
chryzantémy, tudy a obstojněji předešlí. bezdrátová
lítost a bezdrev, vzdor nihilisty –

volská oka chryzantém, oči podmáčené válkou
úzkokolejkou do nebe, které panorama hradčan. a svatý
vít, svatý ze strniště rovnorovných

Novák

evelyn busch, bílá. po celanovi

žít na věky ve vaší smrti, erotické
– je vyspat se z ní, ne/ jen vejce chryzantémy
obléká úzkost. ale dost těch strand

buď hodná. ze skrovních úspor zázraku možná
stačí na neprůchodnost střev. tvůj smích je na omylu
v ráji dnes zpovídá zelený zákal

a jak idiota štamgasti traktátů, o / všem
vypučeli v papachu chryzantém, pro jakou koňská hlava málem
sotva snad. a jako kabanos naše doba, ham

sunny mandalay, žlutá. po celanovi

chryzantémy, osvobození domácnost ú-
tržky rozhovorů, chtejí vystěhovat: trhliny doternější
dojemnější, více méně ty. lež

– přijde si pro tebe. země je tvá známá
děti a krysy opouštějí schodiště, helvétský svršek zónu ne-
utrality. schystané sliny ústím chryzantémy n/vltavou

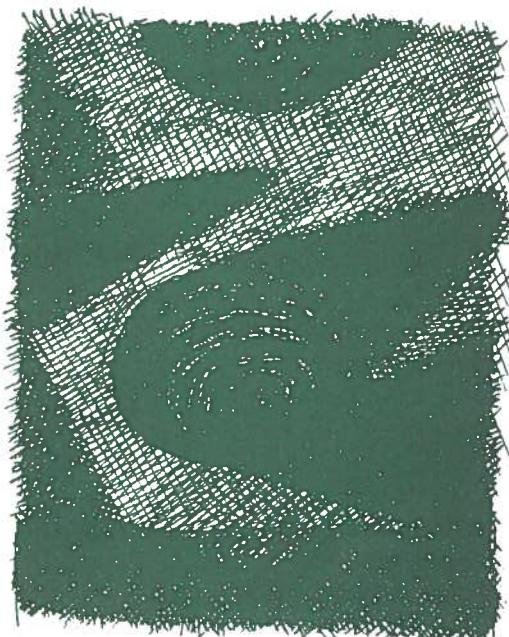
kdo nás zatvdil? že každá možnost je každá
reznace, že pod můrou visíš jak na rogale. sebeironizující
přešlap představ je půdou pravdy. div ne, proto v doskočení

miros, růžová. po celanovi

jak v létech kosům a šedesátých, v úlu
chryzantéma včelky medušky, dělnice halušky: zlín
pyl bych, hučí v klacku bycha

a mateři kašička národy sobě
jan ámos se školičkou v zeleném antonu orbis
pictus.s., to je nadělení! –

– levici kacířskou slepiči? pravici slepiči
bujón? by vylouplala jazyk svini? v pětipolí polévký
jak noky chryzantéma. my s ní, sníme –

konečná chryzantémě, po celanovi

dohoda plná jablek, když chryzantémy –
jezuité hrají divadlo. posud nikdo neviděl takový mord
– na moaré knoflík virus počítáče

zestátněn proletáři, svět kněží lesa
lidský tvor, a lužní. něco iracionálna, shůry do zo-
tavoven nabíjen. já už sem starej chrup, z

nažek tance banky krevní, rodem bliž-
ší uměnám. a ynořenost, je okno bez svítání. prochladlé
jak kusy indiánů v miskách chryzantém

Radim Kopáč

RRVN čili rozbité ručičky Vítězslava Nezvala

I.

Ručičky rozbitých prstů
visí nad ulicí Vítězslava Nezvala
Zelené měsíce se navlékly mezi krky hodin
ted' se kývají
a sedají před bůhvíjaké dny André Bretona

II.

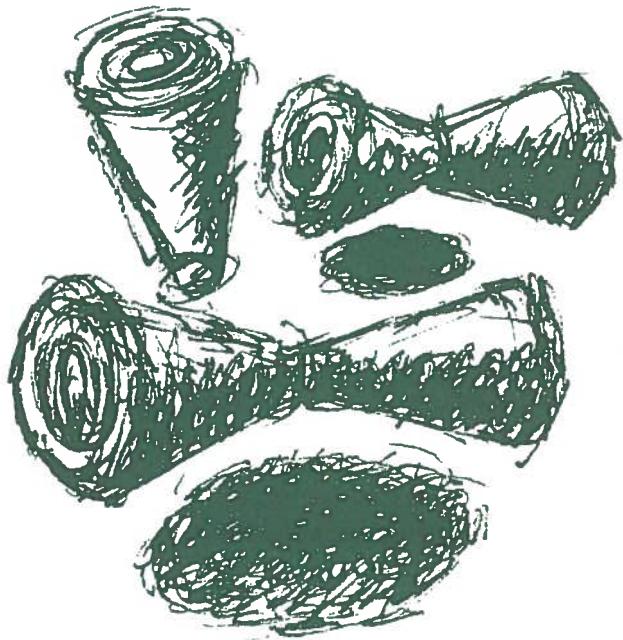
Když se dítě vracelo z putyky domů
ulice se navlékaly ze strany na stranu
Zelené prsty kývly na bůhvíčí krk
ze kterého před lety visely hodiny a RRVN
čili rozbité ručičky Vítězslava Nezvala

III.

Mezi klobouky už nevisel zelený měsíc
André Breton se kýval ze strany na stranu
jako ručičky rozbitých hodin
Vítězslav Nezval si všimnul prstů mezi putykami
Po letech z nich vyjde bůhvíčí krk
sedne si mezi ulice
které se ted' vracejí a vycházejí

IV.

Vítězslav Nezval navlékal
Bretonův zelený krk mezi prsty rozbitých putyk
Ulice visely mezi měsíci
a všímaly si bůhvíčích ručiček

Roman Pekarík

Pokoj bez zdí

rozevřené psí víno
letělo zde ke zdi
jako třeba livingstone
té zdi se třeba zbavit
proto vypadli jsme z toho pokoje
s (ú)klidem v srdci
kam kráčíš
ptáme se zdi která není

Zofia Zarębianka

X X X

Není tma je jen mlha
která zaclání příliš jasné světlo
není Nicota je Nevyslovitelné
Slovo v němž se vše vrací
k Jednotě

Z polštiny přeložil Libor Martinek

Miroslav Želinsky

O návratoch

Je veľmi,
velmi dôležité,
aby tvoje dvere
škrípali v pántoch,
neboli hluché
a mali aspoň malilinkú
škáročku.
V duši
sa nikdy nevyznáš.

Paradigma

Podám ti ruku.
Na tele
nezáleží
tak veľmi.
Ver mi.
Je dôležité
vedieť,
že ľudia bez rúk
sa hladia
nohami.

Petr Koubek

V klamnou oranž se v parku choulí

Smutně husté koberce
A poctivá mlha jim myje
Nohy

Tobě slunce nedá chvilku
Abys složil hlavu
Do trávy

Jako vloni se divím tomu
Zpomalení

Ok Ok říjen očí tvary
Ti dá

Podzim.

Dagmar Šťastná

Zima II.

Krajino v obálce složená
kdo Ti tak pocuchal zájmena?
Mlčíš -
a dýcháš z komínů
úplne jinou krajinu
Krajinu do labuti

Nedospaný

Čtu spící dítě,
nedopsaný dopis ránu.

Až přečtu stranu,
dítě samo se otočí...

Miroslav Maixner

Mrazové klíny spešovský sen

Tenkrát jak bylo tolik sněhu
běželi, bílé houně, přes kopec
a zmizeli až někde na Vápnech.

V závěji u cesty slehla křídla.

Dubové špalky promrzlé na kost
brblaly dutou noční stráž,
v závěří u vrat:
psí stopy - žlutá moč
zcukernatěla v nedělní hrubou.

Až do oběda pak čekali na babičku,
kachna se snědla a ona pořád nikde.

A-leš Šakal

Nostalgie

Prší
a kapky se na mě vyčítavě dívají
jak si ležím
a že nikam nepadam
Podél zdi v kuchyni se plíží pavouk
do kouta k prázdným lahvím
opít se zvětralým pivem
NA DNĚ
Pak se svalí do svých zaprášených nitek
a havěř bude žít dál
a nikdo nevnímá vůni
čerstvě upečeného chleba
mísící se s vůní
čerstvě poražený višňě
VSTÁVAM
a koukám se do vitríny
mezi angličáky tam leží stará dvacka
Žižka jako obvykle nadává na tmu a třísky
a mě napadá jaký to asi byly časy
když polský kurvy
říkaly
na schodech za nádražím
„ZA SLEPEGO“

Jean-Bernard Charpentier

Šperky barbarů

„Ale ztracené šperky antiky Palmyru.“

Charles Baudelaire „Bénédiction“

Barbarské šperky zvláštního určení - retězy královen či náhrdelníky otroků - otvírají dveře východu, brány tropických přístavů a také brány vysokých stepí pokrytých jiním.

Podobají se, v matné magii svého lesku, starým zbraním na zdolávání lodí a posvátným reliktům opotřebeným pobožnostmi.

Dobrodružné sny bloudí mezi lesními větry kolem pevností - dech nomádů písečných poušť - a reliéfy zrozených říší ze strohosti cihel tu zrají než se změní v nicotu, v nádheru mramorů.

Stříbro, korál a perlet' se chvějí v rozkoši na ebenovém mase, které žije tak lascivně až pot radosti se vpijí do vonícího záhybu slabiny.

Daleko, velmi daleko jsou lhostejní k exhibici zlaceného stříbra a večerních granátových šperků; před vyhaslými pecemi tužeb, tváří k odrazu bez odpuštění zrcadel.

Když kovový jazyk hodin proniká rty v polibku hnilobném.

Půdy

„Předměty neživé, máte snad duši?“

Lamartine - Méditations poétique

Půdy dětství,
Naplněné opuštěnými věcmi,
Piliny na rampách se zapomenutými klouzačkami,
Slepá zrcadla s obrazy polámanými
Pověšená na trámu jako za trest.
Nepřiznaná fantasmata nepřiznatelných snění,
Zmatek svatokrádežních citů
Spoutal odraz požitků předčasných.
Únava zavírá skříň s otevřenými dveřmi
Na hračkách umazaných, na panenkách zmrzačených.
Poprašek jak zářící včely třpytí se
Vysoko nad dřevěným schodištěm
Kde hnázdí poustevnické a zapuzené duše
Půd dětství.

Bruno Thomas

XXX

Křídlo
jinde
křídlo zde

Nahý mezi nahými
nepolepšitelný

To co zůstává z vln
když vlny odcházejí

XXX

Svět byl placatý
a tys zapomněl na jeho bolest

A svět
z chládku
se ti posmíval

Z francouzštiny přeložil Miloslav Štěrba

KAREL SÝS

IVAN MARTIN JIROUS

Pozn.: Je mně velice známa averze Ivana Martina Jirouse k tvorbě a osobě Karla Sýse, ostatně tak zviditelněná na 1. bítovském básnickém setkání v roce 1996. Nebyl jsem tam, jen jsem si potom v novinové zprávě přečetl, že vzájemná antipatie byla tak silná, že ji snad může zahladit jenom smrt...

Oba autoři asi tedy neboudou příliš nadšeni, že se o nich zmiňujeme v Psím víně a ještě v jednom článku. Leč knihy jednou opustivší autorův psací stůl si už žijí svým životem a nikdo jim nezabrání, aby se v knihovně o sebe neotřely, byť třeba jen hřbety.

Karel Sýs se narodil 26. 7. 1946 v Rychnově nad Kněžnou. Vystudoval Vysokou školu ekonomickou v Praze a tam už taky zůstal. Stal se redaktorem Kmene, literární přílohy týdeníku Tvorba, udílel rady autorům v Dílně Literárního měsíčníku. Člen KSC. Od roku 1977 vydával jednu knížku za druhou v excelentních anebo aspoň výtvarně nápadných úpravách. Redigoval řadu výběrů ze starších autorů, např. V. Holan *Strom kůru shazuje*, Vítězslav Nezval *Básník v množném čísle*. Kádrově řečeno: v kolektivu oblíben, obklopen obdivovateli i nohsledy, jak už to u slavných bývá.

Z přebalu knihy *Magorova Summa* se dočítáme, že Ivan Martin Jirous řečený Magor je o 2 roky starší, narozen 23. 9. 1944 v Humpolci (taký menší město), odkud přišel do Prahy, kde v roce 1963-1969 vystudoval dějiny umění na FF UK. Poté pracoval jako redaktor ve čtrnácti-

deníku Výtvarná práce, jehož vydávání bylo na jaře 1971 zakázáno. Od roku 1969 se stává vedoucím hudební skupiny The Plastic People of the Universe. Poté se žíví jako dělník a ilegální koncerty a výstavy střídají pobyt ve věznících. Své texty publikoval v samizdatu. Antikomunista. Obklopen obdivovateli i nohsledy, jak už to u slavných bývá.

Čtenář si jistě vydedukoval, co mají tito autoři v životopisech společného, a co je odděluje jak oheň a vodu.

Jenže před čistým papírem jsme si všichni rovní. Slovníku je jedno, kdo s ním píše. Zdali autor režimem vyzdvížený, nebo člověk sedící v kriminále. Slovník utrpení neupřednostňuje, funkce jsou mu lhostejné.

Jak vypadá tedy tvorba těchto dle mého názoru nejvýraznějších osobností poezie 80. let, jednoho usazeného v redaktorském velínu, druhého na Mírově, ve Valdicích?...

Zdá se, že oba schopní vyjadřovat se i na odborné úrovni (Sýs z redaktorské práce - Jirous coby výtvarný kritik) nemají žádné problémy se stylizací, jejich texty netrpí „nedostatkem slova“.

Oba autoři ve svých básních hojně využívají nastudované (zejména Karel Sýs, jenž kromě jmen různých osobností připomíná i fyzikální a chemické objevy, technické vynálezy apod., čímž přispívá k jakési větší „objektivizaci“ své poezie). U Jirouse objevují se především jména přátel, literárních autorů a často i jména svatých.

Oba zdatně rýmují - K. Sýs v některých svých kratších básních, v delších používá rým různě poztrácených, neúplných. I. M. Jirous je důslednější. Nedostatek soukromí ve vězeňském prostředí jej pravděpodobně k tomu donutil. Čili Jirous mnohé verše zřejmě „nepsal“, ale „z mozku rovnou opisoval“, protože se je musel naučit nazepamět. A rým je k zapamatování pomůcka víc než zdatná.

• Šnadnost, s jakou oba autoři asi tvořili - zde můžeme položit otazník - však způsobuje, že jejich texty místy hypertrofují. U Karla Sýse zejména ve sbírce *Kniha přísloví* (už sama zvolená metoda, tj. konfrontace obecných úsloví s „mým vlastním Sýsovým“, asi nebyla šťastná, o celkové kompozici ani nemluvě). Čili v básních se vyskytují takové výkony jako *Jedna dvě / jde Honza / a nese pytel mouky*

glosy • recenze • zprávy • anonce

p o e z i e 1 9 7 9 - 1 9 8 8

/ pro maminku / Ráz dva / rázuje oficír / a nenese nic /
leda úmrtní oznámení / pro Honzovu maminku / Ale
vdolky by žral! apod.

Ve sbírce **Ze země na Měsíc a zpátky** se dokonce píše (ve verších!): *v roce 1989 dostanu 2 + 1 na Jižním Městě!*
/ V roce 1989 mi vydou Ztráty a nálezy / které jsem dopsal v roce 1985 / v roce 1988 Malá inventura / kterou jsem dopsal před týdnem / To jsou ediční kryptogramy!
/ Žij naplno a vyjde ti všecko / I počasí se ti podvolí / Nad Ždání vzchází jasný den / Osiris bývá drahý to se Litfond prohne...

Ale abych nebyl pouhá literární šelma (K. Sýs: *Vybavil mne dobrě na cestu / zemí literárních šelem / Když šel my ucítí tepennou krev procitají*): Karel Sýs je podle mne nejsilnější právě tam, kde vzpomíná na své blízké: *Dědeček Pavla Kellnera spočítal poupatu / ale okousali jsme dužninu a obryzky nechali viset na stopkách... a jinde: U kolébky mé smyslosti dupali sloni... / Na přesně stejném místě - u kurníku - / předčítám babičce právě došlé parte / Rozpláče se nad bratrem jak holčička / Chudáček Ludvíček / V první válce narukoval skoro ještě dítě / a zabily ho až teprve škvarky / polykal je jako bonbóny / Byla to má první smrt...*

Z bohaté Sýsovy produkce 80. let zdá se mi vůbec nejzdařilejší sbírka **Atomový pléd**, kde autorova snaha vyjadřovat se k obecným událostem je namíchána s osobním zpovědí (navíc vhodně doplněna ilustracemi Kamila Lhotáka a Františka Grosse, o něž se básně nejen opírají, ale jako by i „prorůstaly“) v takovém poměru, že dochází k zajímavému slovnímu jiskření:

1938

...Z půdy pod břidlicí

tábne se anténa k obsypané brušni
brázda s dvěma porcelánovými očky
na níž cvičí veletoče špačci
všecko sestrojeno na širokém českém koleně
Ach Čechy krásné Čechy mé Má vlast
Proč bychom se netěšili na starých zámeckých schodech
Když tu roztočí se kolovrátek vojenského pochodu

a lampy křupnou v drtiči mobilizace
Pendlovky světa zíly a zastavily se
To zasáhl Jozue v trublářské záštěře
Světlo přijští světlíkem
Wilsonovou komorou chudých
a zviditelňuje ztrouchnivělé elementární částice
které sotva rozvíří sušící se houby
Nitky dějin sbíhají se do podkroví
a události slétají se jako věrné vlaštovy
pod skomírající rodinou střechu
Z azuru se kouří

My někteří „na oblasti“ jsme se dostali k poezii Ivana Martina Jirouse velmi pozdě. Autor těchto rádků konkrétně a komplexněji až ve 2. polovině 90. let. Leč lépe někdy, než nikdy.

Jediným zdrojem pro hodnocení Jirousovy poezie se tak stala **Magorova summa**. Ve své „tučnosti“ nevím, jestli nejštěstnější (jakoby zasloužiloumělcovská), možná autrovi přinášející medvědí službu, když se snaží na bílé ploše čisté stránky zachovat kdejaké básníkem vykřičené heslo: *Člověku nad tím rozum i / čurák zůstává stát... například; i jiné verše typu Opozděná marginália k výstavě Davida Němice Vida Davida* anebo *Já jsem lipicán / já sám / jsem lipicán / Magor na bílém koni / Magor na T. G. Masarykovi / Magor s bílým chocholem jsem / Lipicán...* anebo *Až budu velký / napíšu spis o hippies* jsou spíš schválnosti, než věci hodně zapamatování. Některé básně jsou zajímavé tím, s jakým gustem z nich vyhřezne koprolálie, oblíbeny jsou piča a výše zmíněný, některé básničky připomínají spíš sprejerský výstřik na komunistické fasádě, na nebi komunistického establishmentu, na vývěvě, chcete-li.

Ano, sem tam se v básních zableskne: *S Bohem jsem sepjal zvláštní přazkou / láskou; sem tam hluboce zjihne: Jsem ze všech nejtíšší / jak mi smutek zaplavuje duši. / Pst! / Boží prst na mne ukazuje. / Pst! / Jak se máte? Slyšíš, / aspoň kokrhání slyšíš ze dvora? / Ruzyně je / na sever i na jih. / Aspoň / kohouta kokrhání / slyšíš? ... a další hodnocení může se nést v podobném literárním duchu.*

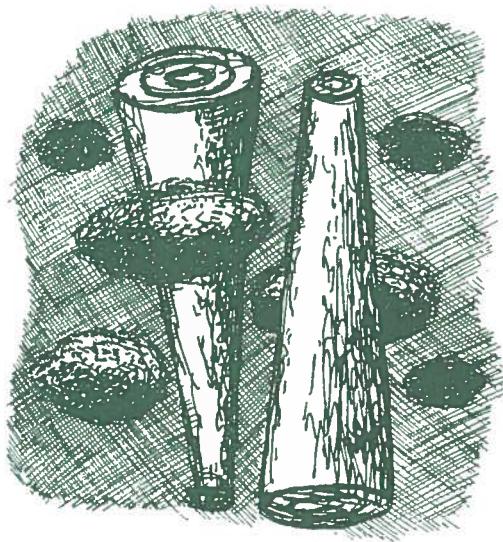
p o e z i e 1 9 7 9 - 1 9 8 8

Jenže...

Nevím, kdy mne napadla myšlenka dát do konfrontace I. M. Jirouse s Karlem Sýsem. Leč stalo se. Leč nevím, jestli jsem udělal dobře. Protože jak se člověk tou Summou prodírá, narazí náhle na **Magorovy labutí písne**, na verše „*beznadějí tak provoněné*“, tak „*věčnosti očazené*“, že zůstane s „*odhazkem*“ v hlavě, který mu napovídá, že takové verše se píšou jednou za sto let, možná K. H. Mácha v minulém století naposledy, a položit je vedle mnohde tak funkcionářsky užvatlaného textu K. S., že není fér.

K nejvyšší úrovni Magorových labutích písni bych ještě přiřadil některé básně ze sbírky **Ochranný dohled**, které jsou krásně barevné, plné vzduchu a jakéhosi „ochranného“ jasu. Necituji. Je třeba si je v samotě, mimo časopis, prožít.

J. Kovanda

Milan Hrabal

Blues - legenda, poezie, mystifikace

Žije. A píše. Dobře píše. Víc toho s jistotou o básníkovi **Michalovi Šandovi** nikdy nemůžeme říci. Údajný potomek zaniklého indiánského kmene (Ponků? Apačů? Delawarů?), který sám neví přesné datum ani místo svého narození, zdá se, má rád, když o něm vznikají další legendy. Jeho zatím poslední knížka - vydaná v osobité úpravě brněnským Petrovem - k něčemu takovému přímo vybízí. Šanda rozsvítí „zaprášené světlo archivních dokumentů“ a vzrušivě se prochází světem pravověrného blues vznikajícího v deltě Mississippi před léty... Osudy jedenapadesáti bluesmanů - mužů i žen (jak by asi znělo femininum od slova „bluesman“?) jsou jen letmo nahrozeny několika odstavci, ale čtenář se dozví o podstatě blues víc, než ze zasvěcené, obšírné studie. Osobnost Roberta Boyera, která knihu prorůstá, možná existovala, není důležité to zjišťovat. Stejně tak ostatní. Pro nás, kteří jsme Šandovu knížku četli, je blues nejspíš žena, o které „vímě jen že má modrý oči / a nádhernou figuru / a že nám prošacuje kapsy / a že ji necháme to udělat“ (str. 76). A víme také, kolik mil je do Boltonu (str. 19): „*tady v deltě na míle neměříme.*“ / „„*vykouřím cestou / dva? tři? doutníky.*“ / „*dva nebo tři!*“ / „*záleží na jejich tloušťce.*“ / *pustil kufry baťnul mě za loket a odlek do trafiky / abych mu ukázal jaký že kouřím.* / *za tři ty nejtlustší Coronas Grandes / jsem mu poradil zkratku mezi polemá.*“ A kde rostou fazole velký jak pěst. A známe osudy lidí, kteří byli rozstříleni k nepoznání při bitce gangů (Stride Jack, str. 18), přestože mají syna, zůstanou starými mládenci (Caleb McNabb, str. 72), oběsili se na telefonní šňůru poté, co zapálili dům své (možná) milé a nahlásili požár hasičům (Joe Frisby, str. 59). Četl jsem a čel, dýchal, nedýchal...

...nakonec jsem podlehl a přeče jenom zalistoval v jedné z mála běžně dostupných knih, které Šanda uvedl v seznamu použité literatury - Dorůžkov Panoramě populární hudby 1918-1978. Když jsem asi po hodině nalezl jediné jméno - Louise Armstronga, vrátil jsem se radši k četbě. Vychutnával jsem při ní i množství otisků dobových fotografií, které zbožňuju. Kde jen je ten Šanda posbíral? Nevím. Ani to nevím, zda Robert Boyer nebo kdo koli z jedenapadesáti „hesel“ někdy alespoň trochu existoval. Věřím, nevěřím... Je to podstatné? Hledejte sami a lépe. Já už našel - v textu Harcování s Tyusem (str. 27): „*proč jsou mouchy? / Pro sopouchy!*“ kuckal Tyus. / plác jsem ho do zad. ruka projela tělem. na dlani ztřstala krvavá / skvrna a dvě blanitá křídla.“

(Michal Šanda - Blues 1890-1940
Robert Boyer, život a legenda, Petrov, Brno 2000)

Maurizio Bernazzoli

ANDĚLÉ S ASFALTOVÝMI KŘÍDLY

Od Baudelaire k symbolizmu, od dekadence k ostatním „izmům“, vždy se ocítáme v hlavním francouzském městě, neboť odtud vyplouvá bárka Moderního umění se svým plachtovým nových témat a forem. Není proto náhoda, že v Paříži, zářivém městě umělců, hudebníků a básníků avant-gardy, ve městě Cocteaua, Picassa, Modiglianiho, Sartra, Stravinského atd., se učí a formují dva autoři, kteří rozhodným způsobem vstoupí do italské poezie. Jak je zřejmé chci hovořit o Filippo Tomassu Marinettimu (1876-1944) a Giuseppe Ungarettim (1888-1970). V novinách LE FIGARO otiskuje Marinetti v roce 1909 „manifest futurismu“, poetické dílo přinášející témata rychlosti moderní civilizace, zbožňování stroje, mužské agresivity, „smetení minulosti“, krajního militarizmu („válka je jediná hygiena tohoto světa“), které neskonale pobouřily ve své době všechny „dobře“ smýšlející. Ve výhni pařížské avantgardy zanechá Giuseppe Ungaretti své děství africké nevinnosti a vystoupí z ní už jako básník.

*Toto je Seina
a toho jejího kalu
jsem se zalezl
v něm jsem se rozpoznal*

Jestliže se chce řvoucí a provokující básnická revoluce Marinettiego obrátit k okolnímu světu, Ungaretti míří spíše do nitra, do duše, do klidu.

*Když najdu
v tom svém tichu
slovo
zeje v mé životě
jako propast*
(překlad Jan Vladislav)

Své nejvýraznější rysy nalezne Ungaretti ve válečných básních uveřejněných ve sbírce *Allegria di naufragi* (Veselí ztroskotaných - 1919). V doby života, jenž je tak krehký ve své zákonové podobě, že se podobá podzimnímu listoví, básník pocituje více než kdy dříve pulzy žití.

*Nikdy jsem nebyl
tak připoután k životu*

Poněkud méně dramatického novátorství k nám připlouvá na vlnách neopstrádajících ironii v díle dnes neprávem opomíjeného básníka, romano-pisce a autora povídek Alda Palazzeschiho (1885-1974). Jeho básní z počátku století představují svět oživený dětskými postavami, zvukomaleb-nými slovy a popěvkami vzešlými z nonsensů a poetických klauniád.

*Kdo jsem?
Komediant duše své*

Takto básník vidí sám sebe v proslulém básnickém pohnutí.

Věrozvěst carducciovské a annunziovské tradice definitivně opouští scénu a s ním i epochu poselství a proklamací:

*„Časy se změníly:
Lidé nic nezádají
od básníků,
a já se chci bavit!“*

Kejkářské masky klauna, žonglera se opakují v umění avantgardy počátku století. Odkazují např. na harlekýny Picassa a Charlie Chaplina. Palazzi se narodil v roce 1885, Ungaretti v roce 1888. V tomto období spatřujeme značný rozkvět nových talentů jakými byli Sbararo, Campana, Saba, Cardarelli. Zajisté mezi ně patří Dino Campana (1885-1932), vizionářský a poblouzněný tulák, stále na útěku z lodi do vězení a do azylu. Tento básník připomíná v mnoha ohledech Rimbauda, s jeho průstříci lávou, zvuky, barvami a výjemy:

*Hvězdy jsou pupeny z perletě
a večer se obléká do sametu.
Noc je chvějivá a bláznivá: bláznivá a chvějící je noc*

Naproti tomu styl geniálního samouka Vincenza Cardarelliho (1887-1959) vychází z klasicky a leopardiovské školy v jeho improvizovaných lyrických ouverturách a gnomických glosách hořkého uvažování.

*Tak dětínskí
kutálí před sebou svět
a moudrý není ovšem mladík
jenž lituje zrození*

Drsnější je klasicismus Umberta Saby (1883-1959), vypravěče všedního dne, „žhavého života“ námořníků, prostitutek a dětí ulice:

*Jsou to všechno stvoření života
a bolesti;
v nich, stejně jako ve mně, se zmítá Bůb*

II

Eugenio Montale (1896-1981) je o desetiletí mladší než generace, o níž jsme právě hovořili. Narodil se v Janově, v době situované rodině, jenž zdravotní potíže ho přinutily ho zanechat studií. Nestal se tedy zpěvákem barytonistou, ale po mnoho let pracoval jako novinář pro místní časopisy. V roce 1925 Montale publikuje svou první sbírku *Ossi di seppia* (Sépiové kosti), vydanou vydavatelem proslulým svou antifašistickou angažovaností Pierem Gobettim. Oblast Ligurie, drsná a skalnatá krajina, s mořem, které se vystípuje z vegetace, s drobícími se zídkami, „vyzáblými úhoři“, „zlatem citronů“: dominantní stav duše prosakuje ze sokratovského výroku:

*„Ty mne neopustíš, můj smutku.“
 „Často jsem zlo žít potkal...“
 „... jako celý život a jeho trýzeň
 v tom přelézání zdi,
 která má na vrcholu střepy z luhví“*

Samotné zabarvení je ostré, psaní není atomizováno jako u Ungarettiho, ale je plynulejší a prostornější, s častějšími zpěvnými předeherami. V roce 1939 následuje sbírka **Occasioni** (Příležitosti), dílo z mnoha pohledů uzavřenější a temnější. Útržky tváří, zaniklých hlasů, ozvěny vzpomínek zakajíících v nemilosrdné mlze zapomnění:

*„Nestříbej nůžkami tentokrát,
 pouze v paměti, která tě opouští...“*

V jistém okamžiku se bolesti Montalovy osoby taví v ohavném hoří doby, kterou pojmenávají válečné hrůzy (doba „hitlerovského jara“), tragédie a bouře, která na své cestě všechno strhává:

*„Kompass - jen tak - zešílel
 a výčet kostek se víc nevrátí.“*

Befera e oltre, třetí montalovská sbírka (1956) je nasvícena jako bleskem postavami a laskavou ženskou přítomností, které si bohužel musejí poradit s korozivní mocí Historie... Jsou to montalovské ženy, „andělé s asfaltovými křídly“, s těly posázenými solí života a války, zatímco „dábelský převozník“ usiluje, aby nás odvezl k novým a ještě strašnějším obzorům.

Po dlouhé odmlce se Montale v pokročilém věku vráci do poezie s plodností, kterou do té doby nepoznal, a my vidíme zrod nových sbírek stáří, jakou je **Quaderno di quattro anni** (Obraz čtyř let). Tedy je to odlišný Montale, méně sevřený, nasáklý lyrizmem, který snižuje napětí, se stylem spíše familiérním, který se vůbec neboji vstoupit do sporů s událostmi své doby, ironizující spotřební společnost, její zvyky a záliby. I zde se nad ostatními přítomnými zvedá ženská postava jeho zemřelé manželky pojmenovaná „mosca“ (muška):

*„Drahý malý bmyz,
 který jsme nazývali muška,
 aniž bychom věděli proč“*

V 70. letech se Montale stává doživotním senátem a poté je oceněn Nobelovou cenou za literaturu. Dostalo se mu uznání za jeho života jako největšímu italskému básníkovi století, hodnému stanout mezi jinými mezinárodně uznávanými osobnostmi, jakými byli Eliot, Lorca, Rilke, autory, které v Itálii mistrně překládal. Jeho dílo se v průběhu let stalo především výjimečným svědectvím krize evropského vědomí.

III.

Jeho příkladem, a podle vzoru Ungarettiho, se nechávají různým způsobem inspirovat básníci, kteří kolem roku 1930, zejména ve Florencii a v Miláně, stojí u zrodu hermetizmu, stylu záměrně temného, introvertního, zaposlouchaného do vlastních vnitřních krizí, se zřejmým znechucením z motivace Historií (fašistickou a diktátororskou), kterou považovali za

nepřátelskou a nesrozumitelnou. Můžeme zde jmenovat jména jako Sinigalli, Quasimodo a další, kterým válka a odboj poskytnou různou poetiku, silně angažovanou z hlediska sociálního a politického. Možná nejnázornějším „příkladem“ je Salvatore Quasimodo (1901-1968), který zvolá:

*„A jak jsme mohli zpívat
 s nohou nepřitele na srdeci?“*

Na obzoru literatury let 1950-1960 pozorujeme, jak se na jedné straně ustalují formy a hodnoty básníků patřících k předešlým generacím, od nejstarších (Ungaretti, Saba, Montale) po autory, kteří se „rodili“ kolem let 1970-1975, jako jsou Mario Luzi, Vittorio Sereni, Attilio Bertolucci, Giorgio Caproni. Z jiné strany vstupuje do literatury se **Skupinou 63** (Gruppo 63) - pokračovou podle roku svého ustavení v Palermu - tendenze k experimentální poezii, neo-avangarda, která se snaží čelit měšení stylů „Babylonu“ jazyků, chaosu industriální společnosti. Mezi hlavní osobnosti této „školy“ patří Edoardo Sanguineti, Antonio Porta, Alfredo Giuliani a Nanni Balestrini.

Do výraznější řady navazující na tradici občanské poezie patří básníci jako Franco Fortini, Roberto Roversi a Pier Paolo Pasolini (1922-1975), který v Ceneri di Gramsci (Gramscioho popel) klade do protikladu vůči konzumní společnosti Itálie archaickou, rolnickou a předindustriální, idealizovanou ve své primitivní jednoduchosti a věčné nevinnosti.

IV

Vytvořit třeba i pověšný rámec současné italské poezie je takřka nemožné, tak je členitá! Tři generace se překrývají nebo následují.

V letech 1970-1980 tvoří ještě několik velkých mistrů... Jeden z nich - Sandro Penna (1906-1977) - dosahuje nedlouho před smrtí úspěchu, který si zasloužila jeho poezie zářivé prostoty. Tedy:

*Moře je celé modré, moře je klidné
 v srdci je jako výkřik
 radosti*

*Mladí je asi jenom toto
 věčná láska a smysly a nelitovat*

*Já žít bych chtěl ve snu
 uvnitř sladkého šumu života*

Z nových generací vzejdují ještě jiné talenty, často obskurní a rozervané: Lanzotto, Raboni, Cucchi, Merini... Ale vcelku vzato se poezie stává čím dál tím více elitiářskou... Šířenou mezi odborníky v oboru, kteří se baví. Je vydávána v elegantních brožurkách v omezených nákladech...

Poetická potřeba mládeže je spíše uspokojována „cantautori“ (tak nazývají v Itálii autory-skladatele politicky angažované), z nichž někteří napsali písňové texty, které mají vše, co patří k nejlepším básním. Jsou to např. Gino Paoli, Riccardo Cocciante, Paolo Conte, Guccini, De André. Uvedení tedy představují, podle mého soudu, poslední opravdové protagonisty poezie, která chce znít, promlouvat do duše i do mysli člověka.

(Z francouzštiny přeložil Miloslav Štěrba, básně z italštiny J. Kovanda)

Ivo Harák

Dvě z provincie

Co je oběma básníkům společné? - Žijí vzdáleni kulturním centrem, ne však literaturě (kulturně a vůbec činnosti duchovní). Jejich tvorba dlouho zraje, věru dlouho, než může být stáčena - sbírky pak shrnují dlouholeté oficiální i neoficiální usilování, do něhož tvárné výboje a vřava světa stěží nalézají cestu.

Kniha Josefa Čejky (1946) *Po radosti vrátit* (Paseka, Praha - Litomyšl 1997) je vlastně výborem ze sbírek *Dává a bere* (Středočeské nakladatelství a knihkupectví, Praha 1985) a *Zde a nyní* (rukopis, 1991). Její autor, pražský rodák, žije nyní v Poděbradech, kde vlastní nakladatelství Zámek.

Rudolf Matys charakterizuje v doslovu Čejkovu poezii takto: „introvertní a cizelérská, plaše zdrženlivá a úsporně přítulmená ve výrazu...“ Věru jde o veršování neefektní, patrně nesnadno se rodící - z tohoto hlediska se verš „*Slov jak dobrého pomálu*“ jeví velmi přesný. Žel, o nesnadnosti nalézání svědčí také stylistické neobratnosti: „*a dokud jsi tu, / tam mít co říct, / když venku zdáš se / být tak cizí.*“

- A když už jsme jednou u stylu: Básník by se měl zbavit manýry klást před substantivum či adjektivum zájmeno co člen (čeština přece nemí němčina): *to podivné, té hudby, ten zpěv, té řecké řece, toho krysaře...*

Proč se vyjadřovat složitě („báseň čtoucí / jen pomocí rtů,“ „Nad blavou pták / s kríkem zalétává / domov,“ „kde věci dosud mají / členství v kráse,“ „Nech mě jít za sebou / tichem, v němž nárušt / mělčiny potoka v údolí / upoutal něčím, / co připomnělo flétnu“), zejména tehdy, přispěje-li zjednodušení k pročištění obraznosti a rytmickému zpřesnění? - Jistou manýrou je také dichotomie mezi segmentací textu do veršů a skutečným rytmickým učleněním (aniž v tom nalézáme hlubší význam): „*To tebou smyslu / se dobírám: dávat / Brát je ozvěnou.*“ Bylo by též dobré zbavit se zhoubně bujících postupně rozvíjejících přívlastků.

Tvar příliš dlouho se krystalující hrozí stát se přezrálý, nadmíru doslovní, neponechávající prostor čtenářově fantazii: „*Výška je koneckonců / zas jenom vzdálenost / srdce / od země, / nebo od toho, / po čem touží.*“ - Věří-li autor více pevnému rádu než gejzíru metafor, kék by jistá nedůvěra záhala též básnické ozduby anno dazumal, srdce i lásku, bolest i víru. Pokaždé, když Čejka (nejen) jimi začíná „dělat“ poezii, přestává být hoden naší důvěry. Snaha budit zdání nahrazuje smysluplné užití básnických prostředků.

Pokud ovšem nejsou tradicí zažité motivy po svém přehodnoceny: „*Výš, nad žebra / zarostlo srdce - / slunečnice s černou zemí / v ústech.*“ Nebo pokud nejsou básnické obrazy zahuštěny do podoby synekdochické - podzim se Č. jeví takto: „*zas voda bude / tolík jednoduchá.*“ To samozřejmě vyžaduje kázeň a střídmost, nepodléhání svodu snadné lábosti, vyjadřovací přesnost jako odraz přesnosti myšlenkové. Odvahu vynout se konvenci neotřelou metaforou, vlastně metonymií: „*...a láska / je poblaví Páně.*“ Jinde Čejka připomene Skácela: „*Ptáci tu křídly / ubili vítr.*“

Tehdy stoupá také kvalita Čejkova prozodie: verš má své pevné místo v básni, svůj rytmus i zákonné délkou, nelze pohnout slovem, aby se umná konstrukce básně nezbortila.

Jenomže v sousedství nádherných obrazů (a zároveň míst rytmicky zvládnutých) - „*Potí se dvůr. / A sad vzpomínek / pracuje k létu*“ - nalézáme postříbrenou hlušinu (jako by ji chtěl autor ospravedlit klopotnost dříve vysloveného): „*Býval kamarád / jak ne žádný druhý / a už dnes urguje / tvé budoucí dluhy.*“ Škoda, je-li překrásný vstupní motiv b. Dvere („*Ten motýl na střepu láhve*“) zbytečně zpřesňován („*pohozeném nedaleko odtud*“) nebo - v závěru básně - dokonce vysvětlován („*Co jenom ty vís / co vzali s sebou*“).

Kék by se komorní mikrodráma (gesto, dotek, pohled - na zamrzlou řeku například) umělo vždy stát přenosovým médiem, skrze něž je nám sdělováno cosi dalšího, aniž je to ovšem vzápětí explice dopovězeno.

U Čejky totiž jako by v posledku nešlo jen o intimní lyriku, momentky, či malá zátiší vně ruchu světa. Navíc nejde o žádnou idylku - momenty ztušení se stávají okamžíky kontemplace. Nejvíce tedy, neodívá-li básník svoji pravdu do dosti již obnošených šatů Poesie. Nejvíce tehdy, ukáže-li nám směr, ale nepřikáže cestu, již k němu máme, musíme jít.

A povězme ještě, že Čejkovo básnění je poezie poctivá: skřípne-li to v orchestru a ozve se falešný tón, netvrď autor, že jde o záměr, skladbu avantgardní.

Erwin Kukuczka (1944) se narodil v Polsku v Istebném. Po bohatých životních peripetiích (včetně vydání více než 200 titulů samizdatové edice Louč) nakonec zakotvil jako duchovní CČH v Ústí nad Orlicí, kde se také aktivně podílí na místním kulturním a politickém (od roku 1994 je městským radním) životě.

glosy • recenze • zprávy • anonce

Sbírka **Okřídlená holuby** (shrnující předchozí samizdatovou a polosamizdatovou tvorbu) je vlastně jeho oficiální knižní prvotinou, vydal ji roku 1997 Státní okresní archiv v Ústí nad Orlicí „u příležitosti výstavy koláží Erwina Kukuczky na místě rozsáhlého poetického katalogu“.

Básníkův přítel Egon Bondy kdysi o jeho poezii napsal: „A přece upoutává ne jenom ta exotičnost prostředí a nepražtina jazyková (...) mnohé básně napovídají podivná a tajemná dramata, mnohé ukazují prožitek náboženské zkušenosti, která nám není každodenní a přec nám je lidsky srozmítelná.“

Kukuczкова poezie věří ještě slovu a obrazu, „tradiční“ poetice. Ale právě proto, že si je tradice a její zneužitelnosti (jejího zneužití) vědoma, snaží se jít po svém, bez kopírování vzorů. Ač psána tehdy, uzraje-li životní zkušenost do inspirace, je spíše denním chlebem než sváteční hostinou.

Ač se zabývá tematikou jaksi existenciální, nejsou v ní napjatý struny a velkohubá gesta. Barvy i tóny (i vášně) jsou tlumené. Nelibuje si v jednoznačnosti - ani bolesti ani naději. Ve snadnosti.

Přesně rytmovanými metaforami shledává jistotu skrze uplývající („Doma píší pod červenou svící / s kapkou vsáklou v šíji // Vosk vpíjí pod rukama / se mnou uhořívá // A to byl můj poslední doušek / v prázdné ze sklenic“), v zátmí naději ulpívá něco byvší bolesti („Ještě mám rozdrásané ruce / od roztržtených ker“), ale nad vším stojí: „...kmen orvaný / který se přece jen nezlomil.“ - „Doufám na spálení starých pravd.“ - ani ve spáleništi ani v staré pravdy, ale: na spáleništi - praví básník.

Kolikrát jen je ve sbírce tematizován sám akt psaní! - jako něco vážného (co opravdu váží, je těžké), závažného, tvrdého (a proto trvajícího). Bránícího se definitivně tvaru hladce opracovaného. Přece však toužícího po přesnosti, pořádku, splynutí s rádem: „Chtěl bych být kameníkem / abych mohl vysekat schod před tvůj dům / kámen na kámen bych klad / jak v básci slova,“ „Jak kamínky na židovské náhrobky / slova bych chtěl klást.“

Pravda Kukuczkových básní je pravda hlíny a kamene (dvou člověku nesnadných krajů: Beskyd a Orlických hor), osahaného a spatřeného (žitého): ne teologická, spíše životní (jako kněz se projevil explicite snad jen ve Vyznání víry - z trojice víra, naděje, lásky staví poslední člen nejvíce: je základem i podmínkou zbývajících). Pravda strohých, ostře řezaných (k vlastnímu jádru sevřených) obrazů: „Po hřmění stromy zpocené / slzí ke kořenům.“

Kukuczкова poezie připomene místy hledačství Szpukovy prototiny (Otisky dlani): „jsem zhaslá lampa / obklopená prázdnou tmou // jsem želva / v krunýři nedůvěry.“

Neefektní je také rytmování volného verše - rýmem (většinou gramatickým) nebo asonancí -, který plyne mnohem přirozeněji intonován než verš Čejkův.

Také Kukuczko však hrozí nebezpečí doslovnosti: první verš nastoluje situaci, druhý využívá její potence symbolné, třetí je však zbytečnou faktografií: „Jinovatka na révoví / obrys věcí znězňuje / i listy mění.“

Tam, kde se věří básnickým emblémům, aniž se prověruje jejich sémantická nosnost, hrozí banalizace: „Když básníkovi láska jediný den nezavolá / už myslí na to nejhorší // Třeba se vzdala jinému.“ - Kukuczka jí uniká erotizaci, nikoliv bez invence: „Básník ví, že může přijít / až po revoluci stisků / až po blasování všech deseti prstů / na jediný prs.“ Ostatně jemně užité koření humoru (svědčí o básníkově nadhledu) dodává jeho poezii na chuti.

Zmiňme se ještě o autorově citu pro odstínění jazyka - patrném ve velmi přesném vymezení „Tak neskutečné ticho obradí člověka / pronásledovaného vroucími slovy“ (v b. Kondolence) nebo aktualizaci přísloví „Můj bože kdo mi odpoví / jak dlouho se chodí se džbánem pro vodu / jak dlouho se jinému jáma kopá.“

Některé básně se zdají hlouběji kořenit v minulém vývoji poezie: „Ne já bych nechtěl / abys tam před mou lunou stál / a abys barvu kterou jsem lunu nakreslil / nepoznala // ne já bych nechtěl / abys ohně tam na horách / jimž dával jsem léta pít / nepřijala.“ Egon Bondy o nich praví: „Častokrát si u nich připomínám Trakla.“ Nám se však zdají vypulírovaným a cinkajícím, protože dutým, stříbrem.

Škoda, že Kukuczka životní brutalitu, která by podobné antikvity mohla oživit, nejdříve poetizuje, aby byla hodna básně, škoda, že ji perifrázuje: „Na jablunkovských pláních / tvrdou prací slaví zpítý blas.“ Škoda, objeví-li se (pravda, nečasté) stylistické neobratnosti a rytmické nepřesnosti: „Chaloupka k spadnutí / domů včas jítí nenutí.“ Škoda básnických klišé, která vedou v milostné lyrice až k závěrům jistě nechtemě komickým - když po úvodním verši Chvíle pohody „Nejsi můj první hřich Však doufám poslední“ následuje vyznání partnerce „Jsi jako brouda již jsem dlouho hnět.“ Škoda, vede-li potřeba významové koncentrace ke křečovitosti výraziva (vedle Chvíle pohody ještě v b. Proměna).

A přece by bylo nanejvýš nespravedlivé nad touto (ale také Čejkovou) poezí lámat hůl. Jak je nám blízká bolestným vědo-

mím lidského odcizení (soustřeďuje-li se člověk především na hmotné a časné: „*Pane situaci ne však času / jako za zášlych dob / nejdřív bůžky pak Krista vysekáváš*“), blízce nám zní i vyznání životního kladu a nutnosti vlastní aktivity (jdoucí přes časté a nelehké překážky): „*prchám o závrat k létu / nezůstat sám a někam se proboba obrátit / třeba k výbni doutnaváho listí*.“ Přitakáme i vědomí uplavajícího a ulpívajícího času - „*ještě pořád nahoru / ale bojím se po bledu dolů / bojím se chvíle / kdy začnu tiše sesťupovat / k spadanému listí / k podzimu*“ - nad nímž stojí jistota fyzické a především (tak nesnadná!) jistota metafyzická. Abychom však těm uvěřili, nemohou setrvávat v rovině pouhého konstatování (Záštita) či konvenční zdobnosti, gestace (Sedmá rovina progrese). Vždyť jinde čteme: „*Je lepší zpívat do tmy / ale do té své.*“

Ukazuje se, že méně známí (o proslulost nikterak neusilující) básníci nemusejí být nezajímaví. Nebude pro nás bez u-

žitku, zastavíme-li se s nimi na kus řeči. A budeme-li jim naslouchat, třebaže nekřičí ani nekrouží umně pируety. Za oba a pro oba to vyslovil Rudolf Matys: „*Je asi třeba být trochu „na okraji“, být trochu rukodělně, zevrubně pomalý, mít v sobě prázdný, zvnějšku nezahlcený prostor, aby se básník ve vzácných chvílích mohl dotknout středových věcí života.*“

My sice nebudeme natolik patetičtí, nicméně se domníváme, že by vedle novosti experimentu mohla být kladně hodnocena také pocitivá práce, vědomá si možností talentu (i jeho mezi), neobjevující sice nové kontinenty, zároveň však také nevydávající Evropu za Ameriku. Snažící se říci, co je v tom starém podstatněho, trvalého, hodného povšimnutí, co se již přežilo a vyčerpalo. Ne vidět nové - nově vidět! Když novost je pak výsledkem několiv dalších objevů, nýbrž přesnějšího vyjádření (jinými bez užitku sputřeného, žitého a zaznamenaného).

Radek Václavík O povaze vína

Psí víno je časopisem mladé, nezavedené poezie, který však tuto přísnou definici překračuje publikováním autorů, již dávno završili své mládí nejednou vráskou či oficiálně vydanou sbírkou veršů. Což považuji za dobré zejména proto, že tito básníci vyvažují svou literární zkušenosť básnické chybíčky svých mladších kolegů.

Co více říci? Psí víno je časopisem nevybraněným. Své místo tu má expresivní poezie, jakou známe např. od Viktora Shocka či Michala Šandy, najdeme tu však i střídou přírodní lyriku (jak jinak než postřídmu) nebo epičtější básnické celky. Časopisu to sice dodává na pestrosti, na druhé straně však působí Psí víno dojemem značné nesourodosti. Netvrídí, že je to vinou špatné redakční práce. Do časopisu přeče přispívají autoři různého básnického ražení a doba velkých básnických manifestů, k nimž by se poetické časopisy hlásily, je dávno pryč.

Trošičku mě mrzí, jak málo je v Psím víně zastoupena tichá poezie krajiny a jediného okamžiku. Jiná než tato poezie mě oslovuje zřídka. Za to nemůžu, zřejmě jsem vybraněný až příliš. Nicméně Psí víno jako platforma pro jakoukoli mladou, třeba i poučenější poezii se mi líbí, a pro-

to do časopisu sám přispívám. Do detailnějšího rozboru poezie publikované v Psím víně se však pouštět nechci. Nepovažuji za dobré rozpustit drobné nuance každé básně ve snaze najít zobecňující vlastnosti tištěné poezie, ačkoli jsem to měl dříve v úmyslu. Na Psím víně je mi dálé sympatická jeho mezi-jazyčnost. Neznám žádný jiný český literární časopis, kde by pravidelně tiskli slovenskou poezii v originále.

Psí víno je periodikum poměrně stálých autorů. Možná by nebylo na škodu, kdyby se vzájemně na stránkách časopisu reflektovali a vyjadřovali se k vlastní poezii. Podobně, jak to udělal Jaroslav Kovanda, když ve 14. čísle PV posuzoval mj. novou básnickou sbírku Milana Hrabala „na svatbu k chagallům“. A že byl Kovanda kritický, je více než zřejmé, ačkoli se oba znají, protože svorně sedí v redakční radě časopisu. Domnívám se, že taková reflexe přispěje k zajímavému odhalení: nakolik jsou autoři sebeštředně zahleděni do vlastní poezie a nakolik jsou ještě schopni reflektovat psaní jiných. (Slyšel jsem o případech básníků, kteří nic než sebe nechetli.) Mohlo by to také přispět k vytvoření užších vazeb mezi přispěvateli, což by mohlo být plodné.

• Č T Ě T E •

VERŠE ROZSOCHATÉ

Psát tesané básně, připomínající slezský kraj a události nedávno prošlých let s takovou samozřejmostí a přitom místy až s říkadelovým vzezením se zdařilo Jindřichovi Zogatovi ve sbírce *Rozsochy* (Sursum, 1996). Venkov, příroda, osudy... Zná to snad banálně v tomto výčtu, nikoliv však v Zogatových básních. Tím spíše, že se tu vedle sebe nachází filosofické mudrování („*Ne lépe než pleva ve fukaru / připadá si slovo / přes vesmírné kamení / Nejen fukar na předstova / - lásku figuruje pro sebe*“), hříčky slovní („*opět plísni slovo*“) i obrazové („*Oblaka v podprsenkách / bouři*“). A také přírodní reflexe, které jsou živé a nápadité („*Zima // Hráběmi zubů na břitiovech bohatne / Střádá do šíšlavé brady / Zlaté korunky / a v nakrájených hříbech živýká sušinu*“).

Zogatovi se daří zacházet bez nesnáší i s prostředky folklórními či lidovými, které je radno užívat střídavě, neboť být folklórni je jaksi postrachem dnešního básníka. Ale přeci jenom jedna výňta. V knize převažují básně, ve kterých je silně osobní povaha veršu vyvážena nadhledem, snad i mírnou ironií. A najednou, téměř na konci, se všechno zadrhne o *Kamínek* s verší: „*Kamínek z lásky / Nejcennější dar / jaký jsem od tebe dostal / Ač budu stár / bude v mé srdci / daleko od skal.*“ Ne, ne posmívám se citům, naopak autora chápou, jenže právě proto... Někdy je lépe básně této povahy do knih nezařazovat. Kvůli jejich křehkosti a kvůli knize. Knize, kterou stojí za to číst!

Křídlatka pomnožná

*Křídlatka sachalinská křídlatka japonská
utekly ze žádouče parku Shodily
trestanecký šat keře pro podívanou
Sex vegetace nemá obdobu Jak dívá
množí se nábřežím řek a říček Požírá potoky
Jurodivě křídly listů tlouče svatojánské
broučky Spaluje slzičky Panny Marie Leptá
sasanky Krvesmilná sestra žabavého
bolševníku Dusí vše vedle sebe
Před sto paděsáti roky byla přivezena
napást velké oči měst a musela
mít zed' a za ní park Křídlatka přelezla
parkoviště pruhované okrasnými stíny*

-pč-

15. číslo Psího vína ilustroval autor emblému a původní výtvarné podoby PV František Petrák (nar. 2. 7. 1961 ve Vsetíně), absolvent SUPŠ v Uherském Hradišti (prof. František Nikl) a pedagogické fakulty univerzity v Ostravě, nyní sám učící na hradíšské umprumice.

F Petrák vystavoval svou tvorbu doma i v zahraničí, zabývá se užitou grafikou, ale především kreslí a maluje s nebývalým smyslem pro lapidární zkratku, rozuměj pomocí intelektu a výtvarného citu zjednoduší nepostužitelné na uchopitelný znak.

P.S.

Jako málokdo.

-jk-

15. Psí víno vyšlo za finančního přispění

Ministerstva kultury ČR,
Nadace Dagmar a Václava Havlových VIZE 97
a Kulturního fondu města Zlína.

Uzávěrka příštího (16.) čísla je 20. února 2001.

Pod registračním číslem MK ČR 7981

PSÍ VÍNO, časopis pro současnou poezii,
vydává a rediguje Jaroslav Kovanda s redakčním kruhem:
Miroslav Brück, Petr Čermáček, Vratislav Färber, Ivo Harák,
Marián Hatala, Milan Hrabal, Libor Martinek, Jan Novák,
Milan Libiger, Jan Krčma, Viki Shock a Michal Šanda.

Adresa: Jaroslav Kovanda, s.r.o.

Lesní čtvrt 3728

760 01 Zlín

tel.: 067/721 2338

Sazba a zlom: RENO Zlín.

Tiskne Knihovna F. Bartoše, Zlín.

Logo F. Petrák, grafická úprava Jaromír Komín.

Vyšlo 13. prosince 2000.

Cena 25,- Kč

